

## ДОБРИ ПРАКТИКИ ЗА ПРЕДСТАВЯНЕ НА ГОДИШЕН ФИНАНСОВ ОТЧЕТ КАТО ЧАСТ ОТ ГОДИШНИЯ ОТЧЕТ НА ПРЕДПРИЯТИЕТО

гл. ас. д-р Гергана Николова  
Бургаски свободен университет

## GOOD PRACTICES FOR PRESENTING THE ANNUAL FINANCIAL REPORT AS PART OF THE ANNUAL REPORT OF THE ENTERPRISE

Assist. Prof. Gergana Nikolova, PhD  
Burgas Free University

**Анотация:** Настоящият доклад поставя акцент върху съвременния вид на Годишния финансов отчет като съставна част от Годишния отчет на предприятието, изготвен и публикуван съобразно изискванията на приложимото законодателство в Република България. Целта на изложението е да се разгледат и обобщат добрите практики за представяне на Годишни финансови отчети на предприятията, на база на проведено теоретично, нормативно и репрезентативно емпирично изследване.

**Ключови думи:** съвременен вид на Годишен финансов отчет; добри практики.

**Abstract:** In this paper an attempt is made to highlight the contemporary form of the Annual financial report as part of the Annual report of the enterprise which is, prepared and published in accordance with the present applicable legislation of the Republic of Bulgaria. The paper aim is to introduce and summarize the good practices for presenting the Annual financial reports of the enterprises, based on the theoretical, normative and empirical representative research.

**Key words:** contemporary form of the Annual financial report; good practices.

Темата за Годишния финансов отчет (ГФО) на предприятията се отличава с редица характеристики и специфики. Авторът на първата отпечатана публикация по счетоводство<sup>186</sup>, францисканският монах и професор по математика Лука Пачиоли, поставя в основата на счетоводството балансовото равенство, наред с принципите на допиката и ясно формулираните и описани „механизми“ на самостоятелно обособената наука и практика – счетоводство. Актуалността на въпросите, свързани с изготвянето, оповестяването, предназначението, контрола върху информацията в ГФО, винаги е била на дневен ред сред специалистите по счетоводство. Една от основните причини за това е, че без съмнение, информацията в ГФО на предприятията се възприема като най-високото ниво за междуфирмена комуникация, обусловено от предназначението му да представя в обобщен вид осъществяваната от предприятието дейност през отчетния период. Информацията, съдържаща се в ГФО, е предназначена изключително за външните за предприятието потре-

---

<sup>186</sup> Виж Пачиоли, Лука, Трактат за сметките и записванията, 1494 г.

бители, и е основен и незаменим източник на данни, използвани като база за вземане на различни стопански решения от страна на ползвателите ѝ. Темата за ГФО в еволюционен аспект е породила възникване на редица дискуссионни въпроси, които са намирали отговор както в своята специфична нормативна регламентация, така и в редица публикации на автори в областта, а също и в установяване на добри практики.

Известно е, че счетоводството е нормативно регламентирана дейност, а това се отнася и за въпросите за ГФО на предприятията. Годишният финансов отчет се създава от предприятието изключително за публично, а не за частно използване, което предполага наличие на работещ механизъм от правила и добри практики, така че да се постигне основното му предназначение – да предоставя вярна и честна информация на потребителите за: резултатите от осъществяваната от предприятието дейност през текущия период; възникнали конкретни проблеми; да предложи по подходящ начин вижданията на ръководството за бъдещото развитие на предприятието. За целите на настоящото изследване, ще се ограничим до изучаване на добрите практики за представяне на данните в ГФО като съставна част на Годишния отчет на предприятието, без да проучваме вътрешно създаваните отчетни форми, които могат да се видят единствено от собствениците на предприятието, и са със специфично предназначение. Ще ограничим обхвата на изследването си до онези форми на Годишния отчет (ГО) на предприятията, които са нормативно регламентирани в приложимото национално законодателство.

Целта на изучаването на добрите практики при представянето на ГФО като съставна част от Годишния отчет на предприятията у нас се обуславя от следните причини:

- извеждането на добри, според нас практики, ще подпомогне и обогати познанията и уменията на практикуващите специалисти. Добрите примери ще стимулират по-голяма част от заинтересованите лица към работа, насочена към постигане на по-голяма полезност от информацията в ГФО на предприятията;
- илюстрирането на добрите практики при представянето на информацията в ГФО на предприятията ще подпомогне обучаващите се в тази предметна област, ще обогати техните теоретични и емпирични знания и умения в процеса на обучение;
- акцентирането върху добрите практики при представяне на ГФО на предприятията ще провокира интереса на лицата, които са ангажирани с процеса по неговото изготвяне, оповестяване и осъществяване на контролни и аналитични функции;
- добрите примери в представянето на данните в ГФО в контекста на Годишния отчет на предприятията ще стимулират потребителите им да изискват изготвянето на отчетни форми, осигуряващи едно по-високо ниво на полезност на информацията в тях;
- проведеното теоретично и нормативно проучване и репрезентативно емпирично изследване е част от едно по-задълбочено авторово изучаване на въпросите за ГФО на предприятията в България.

Счетоводството, както и медицината, правото, инженерните и редица други науки, се отличава с използването на *специфичен професионален език*, което при равни други условия означава, че всеки, който има интерес към тази материя, следва да има постигнато ниво на неговото владеене. С оглед унифициране и постигане

на единство в разбирането и използването на професионалната терминология, счетоводните понятия са нормативно регламентирани. Предвид на публичността на данните в ГФО, въпросите по съдържанието, съставянето и публичността му са уредени в няколко основни нормативни документа.

*Законът за счетоводството* се възприема като основен нормативен документ в областта на счетоводството. В настоящата му редакция въпросите за ГФО са уредени в най-голямата самостоятелна глава V Финансови отчети, въпреки че и в останалите текстове на Закона има значими за изготвянето на отчетите правила.

Втората група нормативни документи, имащи пряко отношение към изготвянето на ГФО, са приложимите *Счетоводни стандарти*: Национални стандарти за финансови отчети на малки и средни предприятия (НСФОМСП) и Международни счетоводни стандарти (МСС). И в двете групи стандарти с номер 1 е стандартът за *Представяне на финансови отчети*. Разбира се, правилата, установени в останалите счетоводни стандарти, касаят също информацията в ГФО, доколкото в тях се съдържа информация за отделни отчетно-обособени обекти в предприятието в рамките на докладвания отчетен период.

На трето място следва да се посочат правилата, заложи в приложимата *Счетоводна политика* на предприятието. По същество тя се разглежда като вътрешен нормативен документ, съдържащ основните правила за осъществяване на текущо и периодично счетоводно отчитане, които предприятието е възприело като своя счетоводна база за отчетния период в съответствие с приложимото законодателство в Република България.

*Законът за независимия финансов одит*, поставя изискването<sup>187</sup> Одитният комитет да отчита дейността си пред Общото събрание или едноличния собственик на капитала на предприятието, извършващо дейност от обществен интерес, веднъж годишно заедно с приемането на годишния финансов отчет.

С новата *Счетоводната директива 2013 на Европейския съюз*<sup>188</sup> се цели да се осигури нормативна рамка за изготвяне и представяне на индивидуалните и консолидираните финансови отчети на предприятията. Понастоящем упълномощените за целта органи работят за транспонирането ѝ в националното ни законодателство в срок до 2 юли 2015 година.

*Търговският закон*, *Законът за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО)*, *Законът за статистиката* съдържат текстове, имащи отношение, по-скоро към оповестяване на информацията в ГФО на предприятието.

Поставяйки въпроса за регулиране на информацията в ГФО на предприятията, следва да посочим и наличието на изисквания, които поставя *Комисията за финансов надзор*, а също и регламентът в Закона за счетоводството за извършване на независим финансов одит. Считаме, че този тип контролни дейности в значителна степен допринасят за повишаване на качеството на информацията в ГФО, а отгук и на нейната полезност за широката група ползватели.

Преди да се акцентира върху въпросите за добрите практики за представяне на информацията в ГФО като част от Годишния отчет на предприятията, считаме, че е важно, ясно да отграничим разбирането си за това, какво възприемаме като Годишен финансов отчет и какво като Годишен отчет (ГО) на предприятията, съобразно приложимото законодателство. В България законово приложимите бази за изготвяне на финансови отчети са две – Национални стандарти за финансови отчети

---

<sup>187</sup> Виж чл. 40 л от ЗНФО.

<sup>188</sup> Виж Счетоводна директива 2013 на Европейския съюз, юни 2013 г., адрес <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32013L0034:EN:NOT>

на малки и средни предприятия (НСФОМСП) и Международните счетоводни стандарти (МСС), издание на Комитета за международни счетоводни стандарти и приети за приложение от Европейския съюз. Съществуват известни различия в терминологията, а и в съдържанието на някои от компонентите на Годишния финансов отчет между двете бази. Поради това, отграничавайки съставните части на Годишния финансов отчет, изготвен в съответствие с действащото счетоводно законодателство в България, ще обособим следните съставни части: Счетоводен баланс (Отчет за финансово състояние), Отчет за приходите и разходите (Отчет за печалбата или загубата и другия всеобхватен доход), Отчет за промените в собствения капитал (Отчет за промените в капитала), Отчет за паричните потоци и Приложение<sup>189</sup>, съгласно СС 1 *Представяне на финансови отчети*. За Годишния отчет на предприятието можем да посочим две отличителни характеристики. Първата – Годишният отчет съдържа в себе си ГФО като отделен компонент. Втората – Годишният отчет на предприятието за разлика от ГФО съдържа много по-подробна и разнообразна, в т.ч. и несчетоводна информация, включваща анализи, графики, снимков материал, описателна информация и друга, по преценка на ръководството. При изготвянето на Годишния отчет на предприятието участват редица специалисти – в т.ч. специалисти по счетоводство, финанси, контрол и анализ, маркетингови, PR, анализатори, дизайнери, фотографи, компютърни специалисти и други. Освен съществуващите нормативни изисквания за изготвяне и представяне на Годишния отчет от предприятието, тази дейност се възприема като функция на добро управление. Това важи изключително за големите предприятия, акционерните дружества и публичните компании, където оповестяваната информация в отчета е от голямо значение за потребители като: настоящи и потенциални собственици, инвеститори, кредитори, служители и други външни ползватели.

Значимостта на информацията в ГФО, разглеждан в контекста на Годишния отчет се повишава от начина на формиране на капитала на съвременните предприятия, които по данни от изследване на Световната банка разчитат в значителна степен на привлечен капитал под формата на заеми от обслужващите ги търговски банки. Така например резултатите от проведеното изследване на Световната банка за 2011 година показват, че: около 40 % от предприятията в България използват банков заем; близо 35 % от предприятията у нас използват банков заем за финансиране на своите инвестиции<sup>190</sup>. По данни на Изпълнителната агенция за насърчване на малките и средните предприятия<sup>191</sup> над 90 % от Брутния вътрешен продукт на страната ни се създава от малки и средни предприятия. Резултатите от проведеното изследване от Световната банка<sup>192</sup> показват, че през 2009 година 38,20 % от малките и средните предприятия разчитат на финансиране от страна на обслужващите ги банки. Примерите за използване на данните от Годишния финансов отчет на предприятията за провеждани от тях мероприятия по набиране на капитал са многобройни, което свидетелства за значимостта на начина за

---

<sup>189</sup> Приложението към финансовия отчет, включва оповестяване на значими счетоводни политики и приложения.

<sup>190</sup> [http://siteresources.worldbank.org/EXTGLOBALFINREPORT/Resources/8816096-1361888425203/2014\\_GFDR\\_Little\\_Data\\_Book.pdf](http://siteresources.worldbank.org/EXTGLOBALFINREPORT/Resources/8816096-1361888425203/2014_GFDR_Little_Data_Book.pdf)

<sup>191</sup> Виж Изследване на предприемачеството и перспективите за развитие на иновациите 2012-2013 г., София, 2013. на адрес:

[http://www.timberchamber.com/sites/default/files/imce/SMEs\\_2013-bg.pdf](http://www.timberchamber.com/sites/default/files/imce/SMEs_2013-bg.pdf)

<sup>192</sup> <http://datatopics.worldbank.org/g20fidata/country/bulgaria>

изготвяне и оповестяване на отчетната информация предназначена за външни потребители, само част от които са финансовите институции.

От особено важно значение за съществуването на предприятието и за осъществяваната от него дейност според вижданията на собствениците и ръководството му, е оповестената информация в ГФО като съставна част от Годишния отчет на предприятието. Начинът на поднасяне на данните, стойностите, показващи тенденцията в развитието на предприятието в съответствие с очакванията на неговите собственици, безспорно оказва влияние върху решенията им да задържат, увеличат или оттеглят дяловете си като участници в капитала. Счита се, че най-заинтересованата страна от оповестяваната информация в ГФО, разглеждан като съставна част на Годишния отчет на предприятието са именно неговите собственици, в случаите, когато те не участват в оперативния бизнес на предприятието, за да идентифицират инвестиционната стойност на предприятието. Американският професор Уилям Деминг е автор на бизнес правилото: „Не можеш да управляваш онова, което не измерваш.<sup>193</sup>” Какъвто и да е видът на бизнеса, за целите на управлението му на всички нива в предприятието, е необходимо своевременното получаване на съвкупност от различна по вид, обем и предназначение информация, сред която с особено значение е тази, получена от текущото и периодичното счетоводно отчитане.

В контекста на полезността от използването на данните от Годишния финансов отчет на предприятието основно се разсъждава в посока на това, в каква степен се удовлетворяват потребностите на ползвателите от оповестяваната информация. Стремешът към повишаване на полезността на отчетните данни, предназначени за външните потребители, е една от най-значимите причини за еволюцията в съдържателно отношение на Годишния финансов отчет<sup>194</sup> и отгук на Годишния отчет в цялост, и в този смисъл ще се опитаем да очертаем добрите практики за представянето им. За целта проведохме теоретично, нормативно и репрезентативно емпирично изследване, въз основа на което, ще представим добрите практики *като правила за структуриране на съдържание на Годишния отчет* на база на оповестени такива отчети от предприятията. Емпиричното проучване се базира на публикувани Годишни отчети, на предприятия, спрямо които има законово изискване за показване на отчетите на официалните им интернет страници.

Първата стъпка при емпиричното изследване е свързана с установяване на списъка на тези български предприятия, чиито отчети следва да бъдат представени на официалната им електронна страница. За целта използвахме информация, съдържаща се в електронните страници на Българска фондова борса, на Търговския регистър и други електронни източници.

На следващо място направихме конкретно проучване на Годишните отчети на български предприятия, които са публикувани на официалните им електронни страници, сред които са отчетите на: „Лукойл Нефтохим Бургас” АД, „Свилоса” АД Свищов, „Българска роза Севастополис” АД, „Софарма” АД и други по списъка на Българска фондова борса.

Въз основа на оповестените Годишни отчети на предварително подбраните предприятия се анализира тяхното съдържание и модел на формално представяне.

---

<sup>193</sup> <http://www.dnes.bg/zashtiti-standarta-si-na-jivot/2014/05/14/ne-mojesh-da-upravliavash-onova-koeto-ne-izmervash.225228>

<sup>194</sup> Виж доклад на тема „Относно някои аспекти на ГФО на стопанско предприятие”, Научна конференция с международно участие, организирана от БСУ, Сборник доклади, Бургас, 2013 г.

Извърши се съпоставителен анализ между отделните отчетни форми, за да се очертаят установените добри практики. Предвид на възможността да се проучат, макар и в малък обем извадка, Годишни отчети на водещи международни компании<sup>195</sup>, такъв подбор беше направен, а получените резултати съпоставени с тези от извадката на Годишни отчети на българските предприятия.

Събраната информация за целите на настоящия доклад се използва, за да се очертаят и изведат добрите практики при представянето на съставните части на Годишния отчет на предприятията, без претенции за изчерпателност на изследването, предвид репрезентативния подбор на изучаваните предприятия.

Финалният формат на Годишния отчет на предприятието зависи изключително от вижданията, разбиранията и потребностите на неговото ръководство и е в съответствие с приложимите нормативни изисквания. На база на извършените теоретични, нормативни и репрезентативни емпирични изследвания ще се опитаме да очертаем основните съставни части на съвременния Годишен отчет, чието предназначение е да предостави необходимата информация за дейността на предприятието на своите ползватели, за да могат да вземат съответни стопански решения.

Добрите практики за представяне на Годишния отчет на предприятията в неговата цялост показват, че в съдържателно отношение той се състои от следните основни съставни части.

1. *Докладът до собственика/ -ците за извършената работа от управленския екип* на предприятието, очертава стратегията, приоритетните области, целите, визията за бъдещото развитие на предприятието. Важно значение в тази част от отчета заема посочването на евентуални проблеми, възникнали през докладвания период, които не са решени понастоящем, както и планираните действия за разрешаването им през следващия/-щите отчетен/и период/и. По преценка на ръководството в тази част от Годишния отчет или самостоятелно се представя риск мениджмънта на предприятието.

2. Самостоятелна част в отчета представлява *доклад от отдела по Маркетинг и продажби* в предприятието. Основната информация, която се докладва, е описание на продуктите и услугите, с които предприятието оперира, както и анализ на клиентските групи. В информацията, която се оповестява, се съдържат данни за най-важните за предприятието продукти и услуги, както и за тези от тях, които са неблагоприятни за развитие на предприятието, съобразно поставените от ръководството му цели. Възможно е представянето на текстовия материал да се допълни с графичен, снимков и друг, по преценка на ръководството на предприятието, с цел визуализиране на резултатите.

3. С особено значение за инвеститорите, както и за дългосрочните партньори на предприятието, е *представянето на финансовото му състояние за един период от 5-10 години* назад във времето. Разбира се, това важи за предприятия с дългогодишна история на тяхното съществуване. В противен случай докладваният сравнителен период е съобразен с продължителността на живота на предприятието. Тази част от финансовия доклад позволява разкриване на тенденции в развитието на предприятието, получаване на информация за това, какви дългогодишни заеми е използвало то, извършено ли е обновяване на нетекущите активи, доходността на акция във времето и др. значими за ползвателите на финансова информация, показатели.

---

<sup>195</sup> Сред проучените международни компании са: Smith & nephew, „Coca Cola“, и други мултинационални компании. Важно е да се отбележи, че *регулаторният режим за ФО на международните компании се различава от приложимия у нас.*

4. В Годишния отчет се съдържа информация за *Профила на предприятието*. Посочват се филиалите на предприятието и техният предмет на дейност, ако има такива; търговски марки; локацията на предприятието; адреси за кореспонденция и други.

5. Добрите практики показват, че *собствениците и управляващите предприятия* се представят пред широката публика с кратка биография за всеки от тях. Това позволява на ползвателите да се запознаят с тези две важни групи хора, включително визуално – собствениците на капитала и управляващите предприятия.

6. Описва се *историята на предприятието*.

7. В Годишния отчет на предприятието по примера на добрите практики на публикуваните отчети, се предоставя *аналитична информация за заетите лица в предприятието* – съотношение между мъже и жени, национална принадлежност на персонала особено при мултинационалните корпорации, специфични придобити професионални умения и постигнати достижения на някои от служителите през отчетния период, численост на персонала през сравнителни периоди от време и пр. по преценка на ръководството. В случай, че предприятието изготвя консолидиран отчет на група предприятия, в този раздел на Годишния отчет, предприятието-майка показва броя на заетите лица във всяка отчетно обособена единица в групата. Практиката показва, че се изготвя и справка за броя на персонала по държави, когато предприятието осъществява дейност в по-вече от една държава. Към докладваната информация за заетите лица, в Годишния отчет се добавя и справка за годишните им възнаграждения.

8. Представят се *взетите управленски решения и анализите* въз основа на тях. Тази част от отчета позволява да се подложат на дискусия значими управленски решения, които биха имали ефект върху дейността на предприятието не само през текущия отчетен период, а и през следващи такива 9. С голямо значение в Годишния отчет на предприятието е неговият *Годишният финансов отчет*, изготвен по реда на приложимите у нас Закон за счетоводството и Счетоводни стандарти. За предприятията, които изготвят Консолидиран годишен финансов отчет, това изрично се оповестява от предприятието майка.

10. Изготвеният *Одиторски доклад* по същество удостоверява степента на достоверност на информацията в ГФО на предприятието и ни дава отговор на въпроса как и дали да продължим да четем оповестената в отчета информация. От особено значение е заключението на одитора в доклада за това, можем ли да използваме предоставените ни данни за вземане на решения. Така например едно одиторско мнение за отказ от заверка на ГФО на предприятието, изразено в одиторския доклад, би направило безсмислено задържането на вниманието ни върху отчета на конкретното предприятие поради причината за некачествена<sup>196</sup> информация.

11. Предприятията, които включват в Годишния си отчет *информация за екологичното си поведение* се възприемат като по-социално ангажирани, спрямо останалите, които не оповестяват подобна информация – какви дейности осъществяват за опазване на околната среда, на каква стойност възлизат разходите за такъв тип мероприятия.

---

<sup>196</sup> Считаме, че информацията в ГФО е качествена, когато е изготвена в съответствие с приложимите нормативни изисквания, както и отразява вярно и честно състоянието на конкретното предприятие, към датата на отчета.

12. Положително се оценява включването към Годишния отчет на предприятието информация, обикновено под формата на доклади, за: осъществявания вътрешен контрол, етиката и сътрудничеството, данъчното облагане, дивидентната политика, провеждани специфични от предприятието мероприятия и политики, както през текущия период, така и планираните такива за осъществяването им през следващия.

13. Добрите практики показват, че *обемът на един Годишен отчет* е над 100 страници, в които по надлежен ред е представена в различен обем и вид основно посочената по-горе информация. Сравнително големият обем на Годишния отчет предполага структурираното му оформяне в съдържание.

Прави добро впечатление, че всяка една съставна част на Годишния отчет се подписва от лицата, изготвили представената информация. Например в Годишния отчет за 2013 година на Smith & pernew, преди всяка разграничима докладвана информация е поставена снимка на нейния автор.

Годишните отчети са най-доброто и ефективно средство, посредством което предприятието предоставя на своите потребители, за да представи дейността си, проблемните си области и очакванията за бъдещото си развитие. Годишният отчет на предприятието съдържа счетоводна и несчетоводна информация с оглед да се направи по-полезна и разбираема информацията за осъществяваната от предприятието дейност. Четенето на Годишния отчет трябва да става с изпълнение на предпоставките за икономическа грамотност и с поставяне на ясни цели и въпроси при разглеждането му – какво търсим в него. Колкото и професионалният език да се счита, че усложнява възприемането на данните от отчета, считаме, че интересът към материята и наличието на правен режим подпомага в значителна степен нейното четене, разбиране и целево използване. Така например преди да започнем да четем числата в даден ГФО, който е задължителна съставна част от Годишния отчет на предприятието, би следвало да се запознаем с предмета на неговата дейност, т.е. да знаем какво прави конкретното предприятие; в кой сектор оперира; каква е формата на собственост на капитала, респ. неговите собственици, интереси и визия за бъдещото развитие на предприятието и други. Съвкупността от тази допълнителна информация ни се предоставя в Годишния отчет, а това улеснява, подпомага в значителна степен разчитането на оповестените финансови данни в ГФО на предприятието. Считаме, че е особено важно да знаем каква счетоводна база е възприета и прилагана в предприятието при изготвяне на ГФО, защото начинът на представяне на числата в него се определя от двете приложими счетоводни бази у нас – НСФОМСП и МСС.

Една от движещите сили за развитието на съдържанието и формата конкретно на ГФО и на останалите съставните части на Годишния отчет в неговата цялост е удовлетворяването на потребностите на ползвателите на информацията в тях. Безсмислено би било да се изготвят Годишни отчети от предприятията чисто формално, без да се съобразяваме с конкретните потребности на техните читатели. Във фокуса на много дебати се поставя въпросът как да направим по-полезна данните в Годишния отчет на предприятието. Основната причина за това е, че ГФО ни дава информация за дейността на предприятието за вече изминали два отчетни периода (текущ и предходен период). Целта на модерния, на съвременния Годишен отчет е да предоставя повече информация, позволяваща прогнозиране и разпознаване на проблемните области на предприятията, които обаче нямат интерес да ги показват пред своите потребители. Към момента това е по-скоро избор на ръководството на предприятието да представи, и то в каква степен своите проблеми. Също така е важно за ползвателите да могат да разполагат с информа-



ция за това, какви са планираните действия от страна на ръководството за преодоляване на възникнали вече проблеми; за запознаване с важни за предприятието проекти, по които се работи; за значими планирани разходи и очаквани приходи през текущия и следващи отчетни периоди; за провежданите екологични и друг вид политики от страна на ръководството му.

Съвременният Годишен отчет е ориентиран към *даване на повече контекст* при използване на данните за дейността на предприятието. Професионалните анализатори на данните от Годишните отчети на предприятията изграждат своите анализи освен ретроспективно и перспективно, а също и в аспект на съпоставителен анализ спрямо информацията от Годишните отчети на други сходни предприятия. Това по същество им позволява, при равни други условия, да открият кои са по-печелившите, по-атрактивните за инвеститорите предприятия.

В стремежа си, предприятията да представят „по-лъскави” и привлекателни за инвеститори и кредитори отчетни данни, характеризиращи дейността на предприятието, се поставя въпросът за това, доколко Годишният отчет на предприятието би могъл да се използва като маркетингов материал. Според нас, този въпрос заслужа самостоятелно изучаване.

В Годишните отчети на предприятията по различни причини не се предоставя в достатъчна степен информация, позволяваща получаване на прогностични данни. Очевидно това е продължителен и нелек процес, но е начин, по който бихме могли да направим Годишния отчет на предприятието по-значим за лицата, за които е предназначен. Напълно обяснимо е собствениците на предприятието да не искат да идентифицират ясно и гласно проблемите си във финансовите отчети, които се възприемат като важни от различните групи потребители. Водещ при изготвянето и представянето на Годишния отчет на предприятието е по-скоро интересът да се покаже в добра светлина бизнесът, съблюдавайки принципа за предпазливостта, отколкото да се вземат предвид изискванията, свързани с това, че *Годишният отчет е натоварен с голяма социална отговорност*, предполагаща високо ниво на прозрачност при представяне на дейността на предприятието.

В обобщение, колкото повече Годишни финансови отчети четем в контекста на Годишния отчет, толкова повече научаваме за отделните предприятия, а и се обогатяват знанията и уменията ни в тази предметна област.

### **Изводи**

Съдържанието и обхватът на информацията в Годишния отчет на предприятията се регулира нормативно в частта за ГФО на предприятието, а останалата нефинансова част се представя по-скоро в обем и вид, съобразно преценката, вижданията и изискванията на ръководството на предприятието.

Обемът на информацията в Годишния отчет на предприятието е значително по-голям от този в ГФО, причината за което е, че ГФО е само една съставна част на Годишния отчет на предприятието. Модерният, съвременният модел на Годишния отчет съдържа изключително разнообразна информация текстов, снимков, графичен и табличен материал с цел по-добро възприемане на предоставената на ползвателите информация за дейността на предприятието.

Изготвянето на Годишния отчет на предприятието се отличава с участие на екип от специалисти, сред които са: счетоводители, финансисти, маркетинголози, юристи, компютърни специалисти, фотографи, анализатори, дизайнери, PR и други по преценка на ръководството в съответствие с обема и вида на представяната информация.

Промяната в обема и съдържанието на информацията в Годишния отчет на предприятието е с цел подобряване на качествата и информационните възможности за ползвателите ѝ. Така например като добра практика би могла да се посочи социалната ангажираност на „Coca Cola”, която предвид обществен интерес за здравето на потребителите на основната напитка, произвеждана и продавана от предприятието, е оповестила липсата на съдържание на съставки с установено вредно влияние върху човешкия организъм.

Предприятията, чиито Годишен отчет следва да бъде публикуван на официалната им страница, са такива, извършващи дейност от обществен интерес.

Ролята на регулаторните органи върху съдържанието на Годишния отчет на предприятията в значителна степен подпомагат повишаването на качеството, а оттук и на полезността на информацията в отчета, предназначени за широк кръг ползватели.

От своя страна, проучването на добрите практики за представяне на Годишните отчети считаме, че също допринася за подобряване на начина на оповестяването им от повече предприятия.

За да се запознаем с дейността, историята и перспективите на конкретно предприятие, безспорно важно значение има използването на данните от Финансовия му отчет в контекста на Годишния отчет през няколко последователни сравними отчетни периода, което ще подпомогне разкриването на тенденциите в неговото развитие.

Разчитането на данните в съставните части на Годишния отчет, и по-конкретно на тези в ГФО на предприятието изисква наличие на основна икономическа грамотност от страна на четящия го.

Важно условие за възприемането и използването на данните от Годишния финансов отчет на предприятието е да започнем със запознаване с дейността на предприятието, със собствениците му, с предмета на дейност, с продуктовата линия, основните пазари, поставените стратегически и оперативни цели, взетите управленски решения, очертаните проблемни области и планираните дейности. За всичко това можем да получим необходимата информация от публикувания Годишен отчет на предприятието.

Оповестяваната в Годишния отчет на предприятието информация трябва в значителна степен да е подбрана и представена в обем и по начин, в съответствие с приложимите нормативни изисквания и установените добри практики, позволяващ разкриване на вижданията на ръководството на предприятието. Считаме, че това ще доведе до повишаване на полезността на оповестяваната счетоводна и несчетоводна информация в Годишния отчет на предприятието за неговите потребители.

### **Използвана литература:**

#### **Нормативни източници.**

1. Закон за счетоводството.
2. МСС.
3. НСФОМСП.
4. ЗНФО.
5. Търговски закон.
6. Закон за корпоративното подоходно облагане.

7. Закон за статистиката.
8. Счетоводна директива 2013 на ЕС.

***Електронни източници***

1. [http://www.smith-nephew.com/global/assets/pdf/corporate/smithnephew\\_annualreport\\_2013\\_complete.pdf](http://www.smith-nephew.com/global/assets/pdf/corporate/smithnephew_annualreport_2013_complete.pdf)
2. <http://www.neftochim.bg/publicni-dokumenti/godishen-finansov-otchet.html>
3. <http://www.bulgarian-rose-sevtopolis.com/>
4. [http://www.svilosa.bg/bg/investors/financial\\_reports/](http://www.svilosa.bg/bg/investors/financial_reports/)
5. <http://www.sopharma.bg/Акенти/Годишни-отчети/godishni-otcheti.html>
6. <http://www.bse-sofia.bg/>
7. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32013L0034:EN:NOT>
8. <http://www.dnes.bg/zashtiti-standarta-si-na-jivot/2014/05/14/ne-mojesh-da-upravliavash-onova-koeto-ne-izmervash.225228>
9. [http://www.timberchamber.com/sites/default/files/imce/SMEs\\_2013-bg.pdf](http://www.timberchamber.com/sites/default/files/imce/SMEs_2013-bg.pdf)

***Данни за автора:***

гл. ас. д-р Гергана Василева Николова-Ралева  
Бургаски свободен университет  
Телефон: 056/ 900 514  
e-mail: gnikolova@bfu.bg